

Ovog puta je kurs zamišljen kao edukacija za uznapredovale kolegice i kolege koji već rade FESS, pa je prikazana hirurgija tumora (recidiv invertiranog papiloma sinusa), zatim hirurgija sfenoida i hipofize, te endoskopsko zbrinjavanje likvornih fistula. Domaćin je pripremio poučne slučajeve, koje je operisao svojom briljantnom tehnikom, koja se gledaocu čini laka i brzo savladiva. Iskusni u publici su međutim odmah shvatili da je timski rad sa anestezijom (totalna intravenska anestezija sa propofolom) i uhodana pomoć osoblja u sali bitno doprinela impresivno tečnom odvijanju svih operacija uz minimalno krvarenje.

U prvom slučaju invertiranih papiloma prikazana je važnost strpljivog i sistematskog traženja izvorišta tumora, bez odstranjenja glavne tumorske mase sve dok se ne prikaže baza lobanje u sfenoetmoidalnom prelazu. Iz te tačke je uz minimalnu bipolarnu koagulaciju predela sfenopalatinske arterije tumor razvijen i ekstrahovan, a naglašena je važnost očuvanja srednje nosne školjke koliko god je to moguće. Na kraju ove i svih drugih operacija primenjena je tamponada novom hemostiptičnom penom koja još nije na tržištu, no obećano nam je da će nam, čim počne komercijalizacija, biti javljeno ime preparata. Za sada postoji alternativa u preparatu Rapid Rhino, koji je prilično skup a priprema se, kao i prikazani preparat, pomoću dva šprica.

Drugi slučaj odnosio se na recidiv hronične polipoze nakon operacije u drugoj ustanovi. Tamo je učinjena amputacija obe donje nosne školjke, no očigledno je zanemaren ostiomeatalni kompleks, pa je prilikom korektivne operacije jasno prikazano koliko je važna holistička koncepcija saniranja nosa i sinusa kod hronične polipoze: strpljiva eksploracija etmoida i frontalnog recesusa te oslobađanje prirodnog ostijuma maksilarnog sinusa, što je u prvoj operaciji očigledno zanemareno, dovela je na kraju do jasne i pregledne situacije. Opet je naglašena važnost konzervacije srednje nosne školjke, a stavljen je energični i temperamentni naglasak na bespredmetnost amputacije donjih nosnih školjki. Ovaj zahvat domaćin je izričito kritikovao, jer po njegovom mišljenju za njega ne postoje indikacije ni u kojem slučaju izuzev kod tumora. Prelepo je prikazano oslobađanje frontalnog recesusa bez povrede sluznice u cirkularnom smeru kao važan faktor sprečavanja stenoza (vidi publikaciju "Uncapping the egg" od prof. Stammbergera u izdanju Storz-a)

Hirurgija mikroadenoma hipofize prikazana je na DVD-snimku. Zajedno sa neurohirugom prof. Mokry-jem, istovremeno sa obe strane i uz pomoć optike od 45 stepeni vrši se direktni, a ne tangencijalni prilaz hipofizi, kao što je to uobičajeno kod trans-septalnog pristupa. Iako ova tehnika još nije postala "zlatni standard", nema sumnje da će se ona proširiti na mnoge klinike gde ima vičnih endoskopista i gde uspe osnivanje rinohirurškog-neurohirurškog tima. Domaćin je naglasio da će se stare forme naše specijalnosti polako razuditi u korist stvaranja timova za hirurgiju baze lobanje, sastavljenih od raznih disciplina. Obzirom da je domaćin upoznat sa klasičnom podelom uloga u nas, ove primedbe bile su nedvosmisleno upućene kao apel za stvaranje interdisciplinarnih kolegijalnih grupa, gde u prvom planu neće biti posednički stav, već želja da se timski postigne nešto novo i bolje za pacijente.

Naročito poučan bio je deo kursa gde je prikazano zbrinjavanje likvornih fistula. Rezervisan za iskusne, koji su u stanju da upotrebe tehniku intratekalne injekcije fluoresceina, domaćin je prikazao osnovne korake ovih zahvata: injekcija fluoresceina dan pre operacije, detekcija pomoću plavog filtera na izvoru svetlosti i upotrebom žutog blokirajućeg filtera na okularu, zatim važnost ogoljavanja kosti dijamantskom frezom na celoj cirkumferenciji fistule i konačno zatvaranje fascijom latom i hrskavicom iz septuma, sve to učvršćeno fibrinskim

lepkom i pokriveno oksicelulozom (Tabotamp). Slušaoci su upozoreni na važnost anatomskih znanja: kod pacijentkinje je postojao otvoren Sternbergov kanal u posterolateralnom uglu sfenoida, iz kojeg je vremenom nastala spontana likvorna fistula. Danas znamo da su nosioci takozvane HOX-sekvence gena naročito podložni ovom fenomenu, kao i drugim defektima enhondralnog okoštavanja baze lobanje kao što je frontonazalna fistula sa meningocelom i td.

Profesor W.Braun govorio je o komplikacijama endoskopske hirurgije na dokumentovan i zanimljiv način.

Na kraju kursa vođena je diskusija o dakriocistorinostomiji, hirurgiji juvenilnih angiofibroma i o raznim detaljima endoskopske hirurgije, postoperativnoj nezi i td.

Kurs se završio planiranjem sledećeg kursa, na koji je prof. Stammberger spreman. Na njemu svojstven način ovaj je asketski skroman i miran čovek uvek zračio velikom simpatijom i prijateljstvom za našu grupu. Koliko mu dugujemo zahvalnost za transfer znanja, toliko smo mu zahvalni i za ovaj čovečni, izrazito kolegijalni odnos. Uprkos ogromnom poslu koji ga je čekao, naš je domaćin došao na zajedničku večeru u već poznati „Landhauskeller“, gde je obavešten i o našim planovima za operativne kurseve u Beogradu u okviru novoosnovanog „Training Center for ORL“ koji će započeti svoju aktivnost početkom 2006.

Na ovom mestu uskoro će biti objavljen recept za spravljanje i doziranje fluoresceina za intratekalnu primenu.

Prof. Mihael Podvinec
Predsednik švajcarskog
Društva prijatelja ORL,
osnovanog od Akademskog udruženja ORL klinika Basel-Aarau-Liestal-Olten